

MMM:n lausunto toimenpide-ehdotukseen 16

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) näkemyksen mukaan poronhoitolain tulisi jatkossakin koskea kaikkea poronhoitoa.

Nykyinen poronhoito perustuu vuosisataiseen ja sekä suomalaisille että saamelaisille kuuluvaan vapaaseen laidunnusoikeuteen, minkä vuoksi poronhoidon hallinnollinen erottaminen kahteen järjestelmään olisi MMM:n mukaan käytännössä mahdotonta.

Keskeiset perusteet:

Yhteinen poronhoito-oikeus

- Suomessa poronhoitoa ovat historiallisesti harjoittaneet sekä saamelaiset että suomalaiset, ja heillä on katsottu olevan samat oikeudet ja velvollisuudet.
- Toisin kuin Ruotsissa ja Norjassa, poronhoito ei ole sidottu yksinomaan saamelaisuuteen.

Etnisyystietoja ei voida käyttää hallinnollisesti elinkeinotoimintaa säätelevässä lainsäädännössä

- Perustuslakivaliokunta on todennut, että koska saamelaiskäräjävaalien vaaliluetteloon hakeutuminen on vapaaehtoista ja luettelosta voi myös irtisanoutua, vaaliluettelo ei ole tyhjentävä luettelo siitä, ketkä ovat saamelaisia, vaan luettelon ulkopuolellakin on saamelaisia. Näin ollen saamelaiskäräjien vaaliluettelo ei valiokunnan käsityksen mukaan voi olla yksinomainen luettelo niistä henkilöistä, joita yleissopimuksen alkuperäiskansaa koskevat säännökset suojelevat (PeVM 13/2014, s. 8).

Porotalouden elinkeinotukijärjestelmää ei voida siirtää saamelaiskäräjien tai muun saamelaisia edustavan tahon vastuulle

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

- Poronhoito on laaja elinkeino koko poronhoitoalueella, eikä se ole yksiselitteisesti saamelaiskulttuurin yksinomaista aluetta.

Yksityiskohtaisia perusteita:

Poronhoitolaissa (848/1990) säädetään poronhoidon harjoittamisen perusedellytyksistä kuten oikeudesta paimentaa poroja maan omistus- ja hallintaoikeuksista riippumatta. Poronhoitolaki on vuodelta 1980, tosin sen joitakin osia on uudistettu lain voimassaoloaikana.

Poronhoito-oikeudessa on kyse pitkät historialliset juuret omaavasta ja myös lainsäädäntöperusteisesti vakiintuneesta maan käyttöoikeudesta. Suomessa poronhoitoa ovat perinteisesti harjoittaneet sekä saamelaiset että suomalaiset. Viimeksi mainittujen joukossa on ollut sekä saamelaissukuisten, suomalaisiin sulautuneiden henkilöiden, että muualta Suomesta tulleiden ns. uudisasukkaiden jälkeläisiä. Heillä on katsottu olevan poronhoitoa koskien samat oikeudet ja velvollisuudet kuin saamelaisilla (mm. Komiteamietintö 1929:8, s. 50–51). Tilanne on siten erilainen kuin Norjassa ja Ruotsissa.

Poronhoitoalueella ja sen paliskunnissa, osin myös paliskuntien sisäisissä siidoissa ja tokkakunnissa poronhoitoa harjoittavat siis rinnakkain eri alkuperää olevat poronhoitajat. Saamelaisten kotiseutualueella valtaosa poronhoitajista on saamelaisia, mutta näiden osuudesta ei ole tarkkoja tietoja. Siidat ja tokkakunnat ovat paliskuntien sisällä toimivia poronhoitajaryhmiä, joihin kuuluvat suorittavat poronhoitotyöt yhdessä. Siidoja ja tokkakuntia toimii osassa, mutta ei kaikissa saamelaisten kotiseutualueen paliskunnissa. Siidat merkitsevät ns. paimennuskumppanuutta, eli kyse on Suomessa nimenomaan poronhoitoon liittyvästä käsitteestä. Siida, toisin kuin historiallinen Lapinkylä, ei siten merkitse kokonaisvaltaista asumisen ja elämisen yhteisöä, vaan käytännössä eri siidoihin kuuluvat poronomistajat asuvat useimmiten siidan alueen ulkopuolella samoissa kylissä kuin muihin siidoihin/tokkakuntiin kuuluvat poronomistajat.

MMM katsoo, että edellä mainittu poronhoidon historia ja suomalaisten ja saamelaisten harjoittaman poronhoidon yhteen kietoutuneisuus huomioon ottaen sellaiseen kehitykseen, jossa saamelaisten harjoittama poronhoito hallinnollisesti erotettaisiin muusta poronhoidosta, liittyisi ylipääsemättömiä vaikeuksia. Yhtenä perusongelmana on jo se, että poronomistajien etninen alkuperä ei ole viranomaisten tiedossa, sillä etnisyyttä koskevien rekistereiden pito on kielletty.

Yllä mainituista syistä MMM ei katso mahdolliseksi sitä, että elinkeinotukijärjestelmä siirtyisi saamelaisia edustavan tahon vastuulle, vaan oikeampi tapa lisätä saamelaisten hallintoa poronhoidon taloudellisen tuen osalta olisivat kulttuuriperusteiset avustukset.

Saamelaiskäräjälaki mahdollistaa tiettyjen tukien kanavoimisen saamelaiskäräjille

- Uusi saamelaiskäräjälain 8 § mahdollistaa kulttuuriin ja kieleen liittyvien avustusten myöntämisen saamelaiskäräjien kautta, myös perinteisille elinkeinoille.
- Tämä voi koskea myös saamelaiseen identiteettiin ja kulttuuriin liittyviä poronhoitokulttuurin tukimuotoja.

Yhteenveto

MMM tunnistaa tarpeen saamelaisen poronhoidon kulttuurillisen merkityksen vahvistamiseksi, ja MMM:n mukaan:

- Erillistä saamelaista poronhoitolakia tai erillishallintoa ei voida toteuttaa sektorilainsäädännössä. Elinkeinotukia ei voida rajata/ohjata/määrät etnisellä perusteella.
- Saamelaisen poronhoito liittyy keskeisesti saamelaisten oikeuteen alkuperäiskansana harjoittaa kieltään ja kulttuuriaan. Siksi saamelaisen poronhoidon asemaa voidaan vahvistaa saamelaiskäräjien itsehallinnon (8 §) kautta, esimerkiksi kulttuuriperustaisilla tukimuodoilla (OM).
- Tällöin kyseessä olisi sektorilainsäädäntöä täydentävä ja itsehallintoa vahvistava toimi.
- Poronhoitolakiin siidojen ja tokkakuntien asemaa voidaan harkita lainsäädännöllisesti vahvistettavaksi ilman, että paliskuntajärjestelmä korvataan.
- Hallinnollisesti poronhoito ja sen pohjalta myönnetyt elinkeinotuet tulee kuitenkin säilyttää yhtenäisenä järjestelmänä koko poronhoitoalueella.

VN/31483/2025-MMM-24

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: